

De

nonnullis Virgilii eclogae octavae
locis

Dissertuit

M. P. Bornum.

Scm. 1. 1834.

Rec. d. 30. mai 1834.

Cuique Theocriti idyllis II. et III. perlectis,
 facile ⁱⁿ legenda hac Vergilii eclogua VIII
 in mentem veniet, Virgilium easdem fere
 cogitationes in ea exprimere voluisse, at-
 que Theocritum in idyllis supra nomi-
 natis.

Agreste poeta carmen suum sic com-
 posuit, ut diversitas animi affectuum
 in utroque hominum sexu inde intel-
 ligatur. Vir enim amore puellae deceptus
 de sua tantam miserabili sorte queritur,
 exprimit sui pectoris afflicti dolorem, et
 non imprecatur dira, neque ~~in~~ puellae
 perfidiae, neque ejus novo amatori, non
 conatur, dilectam quocunque modo ad

12

se revocare, sed queritur tantum de inconstantia ejus. At mulier violentior in cupiditatibus, cum se ab amatore neglectam videat, jam ultionis studio ardet, furit et nullo modo jacturam sponsi perferre posse videtur, sed omnibus malis artibus, ut incantationibus magicis, utitur, ut amatorem ad se revocet.

Vers. 3.

„Lynceos carmine stupefactae,”
Amant poëtae latini verbum *lynx*,
de ferocibus vel crudelibus animalibus loquentes, quam saepissime usurpare;
Ovid. met. III. 668. IV. 25. V. 560. Hor. od. IV. 6. 25.

quae
Id, ut mihi quidem videtur, idcirco factum est _____, quod de lyncibus, cum ferae in septentrionalibus modo terris reperiantur, ideoque raro fortasse Italiam in conspectum venderint, facilius aliquid, quod vel ad ferocitatem vel ad difficultatem eorum venatus requiritur, fingi a poëtis potuit. Hae ferae incredibili crudelitate alias bestias invadere easque vitam privare dicuntur, fortasse etiam eam ob causam Romanis crebriore commemoratione dignae visae sunt. Quamquam autem Virgilius nostro loco consulto Lynceos elegisse videtur, quod cantus effectus eo magis extollitur, quo etiam ferociiores bestiae

cantu obstupescunt, at in eo verbum
 "lynx, minus aptum est, quod lynces, ut
 historia naturali docemus, in Sicilia,
 quam ad terram carmen nostrum spec-
 tat, lynxes fere omnino non reperiuntur.

Vers. 4.

"Et mutatae suos requierunt flumina cursus.
 Haud absimili modo Hom. hanc sen-
 tentiam expressit Odyss. 6:

Ὅς δ' αὖτις καὶ πᾶν βίη ἐὼς ἔβη,
 δὲ καὶ κῆρυξ.

Verbum quiescere duplici modo construi
 potest, nam aut generis neutrius est, et
 significationem habet in loco aliquo

quietum manendi, aut activi generis, et tum
 significat, facere, ut aliquid quiescat, qua
 etiam significatione Virgilius, ut mihi qui-
 dem videtur, verbum quiescere ^{nunc} posuit, nam,
 "requierunt flumina suos cursus, idem est atque:
 inhibuerunt flumina suos cursus, quam-
 quam, fateor, suos cursus ^{etiam} pro Acc. graeco
 haberi potest, pendente a verbo mutare.

Vers. 6-10.

"Tu mihi, seu magni superas jam saeva. Timavi
 Sive oram Illyrici legis aequoris, en eris unquam
 "Ille dies, mihi cum liceat tua dicere facta?
 "En eris, ut liceat totum mihi ferre per orbem
 "Sola Sophocles tua carmina digna cothurno."

Hejanius atque alii Virgilii interpretes nul-
lum

invenerunt connexum inter versus:

"Tu mihi seu magnae superas jam saxa
^{Timavi,}

"Sive oram Illyrici legis aequoris."
et versus

—"en erit unquam Ille dies." et cet.
 credentes, poëtam sermonem inceptum de-
 servisse, atque aliam cogitationem verbis:

En erit et cet. exprimere, ^{et cet.} verba sic in-
 terpungebant, quasi essent "en erit ille dies.
 et en erit, ut liceat ferre, ^{et cet.} duae enuntia-

tiones interrogativae. Mihi quidem haec
 verba bene cum praecedentibus coherere
 videntur et connexus sententiarum
 restitutus, si hoc modo interpungantur.

----- legis aequoris: en erit unquam
 Ille dies, ----- facta.
 En erit, ----- cothurno.

Virgilius enim non interrogare mihi videtur:

num sibi sit ille dies futurus, sed potius af-
 firmare, sibi quacunque ratione esse diem illum
 futurum, quo Pallionis facta celebret. Sensus
 igitur verborum hic est. Quocunque te ver-
 tes, o Pallio, vel quacunque via ad locum
 tibi propositum intendes, semper mihi
 satis praebebis occasionis tui laudandi.

"Carmina Sophocles digna cothurno."
 Tragediae sunt, a Sophocle, Atheniensi,
 sic appellatae, quia hic praecipue in
 hoc fabularum genere excelluit. Hor.
 od. II. 1. dicit: "Cecropio repetes cothurno."
 Athenae urbs a Cecrope condita esse cre-
 debatur, cum autem Sophocles Atheniensis

fuit, Cecropius cothurnus idem est atque
Sophocleus cothurnus.

Vers. 13.

Hanc sine tempora circum
Inter victrices ederam tibi serpere lauros
Pulcherrime, ut mihi quidem videtur, poeta di-
cit, hederam inter victrices lauros serpere.
Ut belli virtus maxima erat Romani
honor, sic et praemia vel insignia ejus spe-
ciosa atque aliarum virtutum Virgilius de-
pingit. Nam verbo serpere electo facile in-
telligi potest, lauros in victoris capite ab
omnibus inaequalibus conspici, atque admiratio-
nes in dominum adtrahere, at hederam poë-
seos praemium, ob praestabilitatem illarum

fere non animadverti, et quasi humiliter inter
lauros serpere, ubi raro tantum in hominum
conspicuum veniat.

Vers 14-16

Frigida vix coelo noctis decesserat umbra...
Cum vos in tenera pecori gratissimas herba
Incumbens tereti Damon sic coepit olivae:

Bene his verbis amatoris inquit depingitur,
quia non ut alii animi perturbationibus ho-
mines vacantes noctem peragat, sed impa-
tienter noctem ferat, atque, ubi vix nox
cesserit, jam ad omnia subeunda paratus sit.
Umbra noctis frigida, proprie est dictum pro
simplici verbo, tenebrae; umbra autem nunc
a poeta frigida nominatur, quia noctes in
Sicilia, ubi omnis haec pastorum actio cogiten-
da

est eo frigidiores sunt, quo magis sol intra
diem arserit, praecipue autem id fieri solet
in his Siciliae regionibus, in quas, montibus
objectis, vento ^{plenus} flatus intrare nequeunt,
quibus solis aestas leniatur.

Vers. 17.

Nascere praepere diem veniens age, Lucifer,
Haec verba bene versum ^{alium} quatuordecimum ^{quintum} ex-
plicant. Satis enim cuique notum est, te-
nebris dilapsis, diem nondum incipere, sed
inter noctem adveniente sole pulsam, et ip-
sum diem interesse aliquod temporis spa-
tium, quod diluculum appellatur, et quo
praecipue Lucifer in coelo conspicitur.
Erat igitur diluculum, cum jam Damon

^{ha} agitur animo secum talia locutus est.

Vers. 18-21.

"Conjugis indigno ~~chifae~~ deceptus amore,"
"Dum quero, et Divos, quamquam nil testan-
tibus illis"
"Profeci, extrema moriens tamen adlaqueos horda."

Pulchre his versibus eximia amatoris decep-
ti miseria exprimitur, putantis se non
diutius suae miseriae statum perferre pos-
se, sed dolore sibi cruciato esse exspi-
randum, cito, atque fortasse antequam sol
oriatur. "Nil testantibus illis profeci," sic
accipiendum est: Ture putarem, vos, o dii,
nunquam Nisam ~~de~~ perfidiam ejus puni-
turos esse, querelasque meas non auditum
iri, cum saepius jam testes fueritis, illa

michi amorem testante, atque nondum illa puniendam injuriam ulli silis: (nam, id est, nil profeci) tamen nunc quoque, in extremae meae vitae momento, vos adlocuturus sum.

Versus. 21.

Incipe Maenaliis mecum, mea libia,
versus.

Versus, qui ⁱⁿ carmine aliquo intervallo, interantur, vulgo comuni vocabulo "intercalares" nominantur, et tales saepe apud Virgilium aliosque reperiuntur. Virgilius hoc loco Theocritum imitatus est, qui suis idylliis fere eodem habet versum: I. 64.

Ἀρχετὲ βωκοδικᾶς, μᾶλα φίλαι
ἀρχετ' ἀοιδᾶς.
A II 17.
ὣς, ἔλκε τὴν τῦνον ἐμὸν ποτὶ
ῥῶμα τοῖς ἀνδρά.

Maenaliis versus, et proprie dictum pro pastoribus versibus, quales pastores in Arcadiae montibus, praecipue autem in Maenalo canere solebant.

Arcadia jam primum fecunditate graminis homines ad multas greges pasendas invitavit, neque mirum est, coeli serenitatem et ameno locorum amoenitatem animos curis vacantium imperimis ad hilaritatem accommodasse. Ipse Pan, pastorum deus, in Arcadia potissimum commoratus, ibique amore nymphae Siringis, quam, dum hic deus a colle Lycaeo redeuntem persecutus sit, sorores propebas commotae in cannas palustres mutavisse feruntur, inventos narratur exultasse tibiae, cui tum Siringis nomen improverit.

G. A. G.

14.
cf. Ovid. metam. I. 689-712. Jan, Mercurii
et nymphae Dryadae filius, principio a-
pud Aegyptios animalium adorationi dedi-
tos sub figuram hirci atque nomine
Mendis cultus fuisse creditur, at non
compertum habemus, quis primus veneratio-
nem ejus ab Aegyptiis Graecis attu-
lerit; vero hoc scimus, Evandrum pri-
mum Romanos hujus dei cultum docu-
isse.

Vers. 26-29.

Damon sic secum reputat. Omnia antehac
quam maxime incredibilia visa, nunc
credibilia censa sunt, et res, quae om-
nino sibi repugnant, promte conjungi
posse credere oportet, hoc mihi cum

109
15.
acciderit, quod nemo antea, accidere unquam
posse, credidisset. Similia Floratius dixit.

Epod. XVII. 31.

— juvet ut tigres subsidere cervis,
„Adulteretur et columba milvo;“

Vers. 29-30

Agere novas incide faces: sibi ducitur uxor.
Sparge, marite, nuces: sibi deserit Hesperus
Octam.

Suptam apud veteres Romanos in sponsi domum
ductam esse, jam satis cuique antiquitatem
Romanarum non omnino radi notum est; attu-
men paucis de hac re disserere, mihi proposui.
Suo juvenes sponsam ut furtim nocturno tem-
pore matri ejus rapiebant, eamque in mariti
domum ac potestatem ducebant, praebat au-
tem sponsam juvenis aliquis testis, faces
manu tenens. non unquam vero fieri sole^{bat},

ut quartus quoque juvenis eos sequeretur, qui muliebria varii generis utensilia portabat, quibus significaretur, nuptam domesticis curis, dectitam ~~in~~ posterum tempus in mariti domo consumpturam esse. Diversis aliis tam a nupta quam sponso solemniter ritu peractis, propinqui, amici recentium conjugum, ad hilaritatem invitati, inter canendum jocundumque epulabantur. Nupta in thalamum abducenda nuces pueris spargebantur. Variæ de hoc Romanorum ritui sunt rationes, alia aliis visa sunt, at verisimilius est, quod nonnulli cogitaverunt, nucas eam ob causam a sponso sparsas esse, ut significaret eo, se jam puerilia omnia spernere. Non raro apud poetas Latinos ^{inveniuntur} loca, ad hos ritus spectantia; cf. Catull. 60. 98.

— "faces quatiunt comas: prodeas nova nupta."

Plant. Cas. I. 30 — "lucetis novae nuptae faces

Catull. — "Tellite o pueri faces

ibid. — "Da pueris nucas iners.

"libi deserit Hesperus Octam."

Proverbialiter hæc verba pro vulgari dictione: Hesperus tibi jam oritur, a poetis usurpantur solent. Nonnulli credunt, hoc loquendi genus ab aliquo poeta graeco, qui forte in radicibus hujus Thessaliae montis, cujus jugum ab oriente occidentem versus porrigitur, vixerit, in omnium poetarum usum ductum esse.

